

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Antwerpen

Citation: Drachmann, Holger: "Antwerpen", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 69. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann06tom-shoot-workid54748/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

Saa lad dem, belært af den muldne Skrift,
Saa Slaget for Frihedens store Bedrift
Mod Trældom og mod Dynastier.

ANTWERPEN

(1882)

Den 1ste Mars.

Citherspilleren, Hr. Otto Achleitner, havde nær gjort mig Hovedet kruset. Vi sad i den gammeldags Estaminet, sent ud paa Aftenen. I Baggrunden af det dybe Rum hænger en filrøget Kopi i Limfarve af en Rubensk Situation; Bakkus med Omgivelser, Løver, Tigre, søldre og yngre Favner. De pluskævede, overmodige Børn vælter sig mellem Druer, Favnerne ligger paa Knæ og labe ont; Kap med Vilddyrene. Alene Guden sidder overlegen — som Guderne gøre — mellem Fylderiet. Han hæver Drikkaskaalen, lader Lyset bryde sig i den funklende Vædske, og ser ud over Verden, sejerbevidst, ligegyldig overfor den Fortræd, han afstedkommer, den Fryd, han skaber. Paa det lange Bord i Værelset ligger de liberale belgiske Blade — Byen Antwerpen er liberal, Landdistriktet klerikalt — og desuden det flamske Arbejderpartis Søndagsorgan „De Toekomst“ (Fremtiden). I broderlig Forening hermed findes det „norske“ Morgenblad. Værts- huset var forhen Kunstnærknejs; derfra Billedet paa Væggen. Nu søges det fortrinsvis af norske Skibsførere: derfor „Morgenbladet“.

Øllet staar omkring paa Bordet i store Kruse. Godt Øl, lettere end vort; man kan drikke meget deraf, uden at komme i vort Carlsberger-Krigshumør. Men nu drikkes der ikke. Hele Selskabet, Tyskere, Nordmænd, Flamlændere, Engelskmænd og danske, sidder i samlet Andægtighed og hører paa Hr. Achleitner.

Han er en slank ung Mand, med fine, lidt melankolske Træk, maa- ske en af de første Citherspillere, jeg har hørt, i Besiddelse af frem- ragende musikalsk og grundig literær Dannelse. Han indskiber sig herfra i Morgen til Amerika; sidst har han spillet for sin Landsmand, Kong Ludvig af Bayern; nu spiller han for os.

Imidlertid hvirvler Tobaksrøgen sig op gennem det store Rum, lægger sig mellem os og Billedet i Baggrunden med hele dets ubund- ne Livslyde. Røgen staar som Damp over Enge; over Striberne tron- ner Bakkus som paa en fjern Bjergtop. Han smiler stedsø. Han mis- ser med Øjet, idet han tager Sigte paa os gennem Pokalen. Han bli- ver utaalmodig. „Denne Musik forstaar jeg ikke. Antwerpen er Ru- bens' klassiske Fædrehjem; jeg er en af hans Skabninger, ligesom

han oprindelig er min. Jeg forstaar Dig ikke, fremmede. *Corpo di Bacco!* Stem op Livsjubelens evige Musik, eller jeg skal ...“ Her faar Cuden Tobaksrøgen i Halsen; han skærer en Grimace, og kaster Drikkeskaalen ind i Gabet paa den nærmeste Tiger.

Hr. Achleitner sidder med Ryggen mod Billedet; han ser og hører intet; han spiller. Han behandler det lille, fladtliggende Streng-Instrument med fuldendt Kunst. Det klirrer, disse fine, skarpe Staalstrengene, med saa smeltende bløde Toner, saa blide Overgange, saa vuggende Takt.

Sejskabet bliver mere og mere melankolsk; en engelsk Shiphandler sover; de rejser sig alle og gaar.

Citherspilleren og jeg bliver. Han fortæller mig om Bayrernes mærkelige Konge, den musikalske Ludvig, der ikke vil gifte sig, ikke modtage sin berlinske Kollega i Besøg, der hader Bismarck som det onde, realistiske Princip i Verden, og elsker Wagner. Han fortæller om Kongens Æventyrborg Hohenschwangau og om hans fantastiske Vinterhave i Residensslottets øverste Stokværk, hvor der er en Indsø, i hvilken Kongen selv rør omkring i en Baad, ganske alene i de stille Nattetimer, medens en virkelig Sangerinde skjult lader sig høre fra Krattet, og en kunstig Maane stiger op fra Baggrundens malede Høj-alper.

„Her blev jeg ført til Kongen og maatte spille for ham. Jeg saa ham ikke; han sad skjult bag Løvet. Jeg spillede Wagner, jeg spillede Schumann, og jeg spillede alle vore overbayriske Folkemelodier. Saa kom Kongen frem; han havde Taarer i Øjnene; han er fulde tre Alen høj, men er bleven meget svær i de senere Aar, meget svær. Han staar op Klokken tre om Eftermiddagen, spiser til Middag Klokken elleve om Aftenen, gaar i Seng Klokken fire om Morgenen og overøser sine Yndlinge blandt Tjenerpersonalet med de kostbareste Foræringer. Han er Fruentimmerhader. En berømt Sangerinde skulde, i Kostume som Nymfe, synge for ham ved Bredden af Indsøen i Vinterhaven. Kongen træder frem fra sit Skjul, henreven af den dejlige Stemme. Hun misforstaar ham, vil kaste sig i hans Arme, men Kongen springer tilbage, og hun falder i Vandet. Han lod hende rolig blive liggende, indtil hun var afkølet; saa lod han sin Kammerlakaj trække hende op og føre hende bort. Hun fik intet Sølver.“

Jeg bemærker, at det var lidet galant af Kong Ludvig. Hr. Achleitner hører mig ikke, han spiller, og i Spillet fortæller han mig dæmpet om sine Rejser, om Athen, om Orienten, om Ægypten. Han fortæller godt, han har set godt, stundom med en Malers Øje. Alt det hemmelighedsfulde ved disse Landes Farvetoner, i Aftenskæret over Ruinerne, over de gule Klipper, det violette Sand, Kostumernes tavse Sprog, Gebærderne, Overgangen fra de vilde Udbrud til Bronze-

legemernes stivnede Ro, Grækere, Tyrkere, Kopter, Fellaher, Beduiner — deres klagende Kærlighedssange, deres monotone Æventyrtællinger, — alt har han Udtryk for paa sine fine Staalstreng, mildt klingende, hændende i gispende Flageolettoner.

„Ser De, jeg er rejst omkring, for at tilegne mig Kunstens sande Romantik — Romantiker som jeg er!“ —

„Og De gaar til Amerika?“ spørger jeg.

„Netop; men jeg besøger ikke de store Stæder. Min Ven, som De saa' her i Aften, og som aldrig mæler et Ord, som blæser et rødmærket Pistonhorn, men som for Øjeblikket har en svullen Kind, han har en Broder derovre, som heller ikke taler et Muk, som er gaaet hjemme fra, fordi han led af Melankoli, og nu har en Farm et eller andet Sted ved Klippebjergene. Ham vil vi besøge, og naar vi har arbejdet med ham paa hans Farm — vi er bondefødte — saa vil vi spille omkring paa Landet, mellem Farmerne, Guldgraverne og indianerne. Der er Romantikken igen.“

„Ja maaske!“ siger jeg.

Og vi byder hinanden Godnat. Romantikens overbayriske Apostel lægger sit Instrument omhyggeligt i Etniet. Røgen er langsomt trukket bort. Guden sidder deroppe og smiler. Det forekommer mig, at han nikker; men det er maaske mig selv. Jeg er virkelig tung i Hovedet; denne Musik gør ør.

Næste Formiddag staar jeg nede ved Schelden, ved Emigrantskibenes Anløbskaj, for efter Løfte at tage Afsked med mine bayriske Venner.

Det er at anbefale enhver, der studerer vort moderne Liv — og Livet i det hele taget — at overvære en saadan Indskibningsscene ved Europas store vestlige Havnepladser. Hvorfor er dette ikke bleven malet atter og atter? Hvorfor er vore Malere i det hele saa knebne med at give os Billeder af det levende Liv udenfor de fire Vægge? Og vore Romanforfattere ... Mine Herrer, kom til Antwerpen.

Red-Star Linjens firemastede Dampskib, den belgiske „Rhyndland“, skal starte Klokken tolv præcis. Tolv Hundrede Mænd, Kvinder og Børn har løst Billet til Stridset (Fordæksrummet). Fire Hundrede bliver vist tilbage. De otte Hundrede drives om Bord som en Flok viljeløst, skræmt Kvæg. De fleste er Tyskere; — altid Tyskland. De ser forvaagne, trætte, uvaskede, gustne ud i dette straalende Foraarssoiskin, som kaster et glimrende Lys over Schelden og over Antwerpens gamle Stad, hvorfra Katedralens slanke Taarn hæver sig som en Renæssancekavaler i Harnisk og Kniplinger.

Udvandrerne har deres Tværsæk, deres haarde Madrasser og deres Kogekar af Blik slængte over Ryggen. Mange af Kvinderne har Pattedutter ved Brystet; nogle ser ud til at „vente sig“ om Bord. De passerer forbi en ung, elegant Svirebrøder i Zobelpels og paalegule Handsker. Han synes at tælle Kvæget. Ved hans Side staar to Herrer af mindre standsmæssigt Udseende. Den ene er Lægen. En Automat med bevægelige Øjne. Han kigger paa enhver af de otte Hundrede. Børnene synes han særlig at have Opmærksomheden henvendt paa. Han aabner de smaa Munde, trykker sin Finger ind imod Gummerne, nikker, og lader Moderen passere. Det er, som havde han de umyndige mistænkt for at føre Arvesynden med sig over til den nye Verden; han er en Mand, som sikkert i Debatten om „Gengangere“ vilde stille sig paa Forfatterens Side.

Den anden Herre er ogsaa Automat og har ligeledes bevægelige Øjne. Under Armen holder han en Stabel sortindbundne Bøger med mønjerødt Farvesnit. Blandt Trængselen, der skyder sig forbi ham, udvælger han sig snart en bleg Kvinde, snart en krumbøjet Mand, snart et opvakt Barn. Hurtig som et Lyn griber han sin Bog og trykker vedkommende den under Armen. Der er ikke Tid til Forklaringer, og den stramt tilknappede Automat synes at kende sin Haandtering. Jeg iagttog ham en hel Time; jeg saa' ikke, at han fik en eneste Bog tilbage. Det er Koiportøren for det britiske Bibelselskab.

Saa kommer Efterbølterne, de halvvoxne Børn, som har leget lige til Slutningen, de fuldstændig forfjamskede, eller de i Graad opløste, der har taget Afsked. Matroserne, med den røde Stjerne syet paa de blaa Guernseyskjorter, griber dem i Brystet og puffer dem om Bord. Man ser ikke en eneste beruset, man hører ingen Lystighed. Oppe paa første Kahyts Orkandæk staar en fyldig belgisk Dame i Silkekaabe, kanted med Astrakan: hun ser paa Kvæget gennem sin Lorgnet og kaster smaa, franske Kvikheder i Land til nogle Herrer med graa Gamascher under sorte Benklæder og røde Baand i Knaphullerne. De ler, og hun smiler; de raaber *Au revoir*, som gjaldt den hele Tur en Udflugt til Kysten, og saa hvæser Dampfløjten for tredje Gang. Vlissinger-Lodsen stiger op paa Broen til Kaptejnen, der ser ud som Fatum selv i en dansk Søofficersuniform, og ud paa Scheiden damper „Rhymland“ med sin Fragt af levende Mennesker — og Damen i mat sort Silkekaabe og Lorgnet.

Endnu en sidste Gang vinker min Romantiker om Bord ind til mig, og saa hvirvler den raske Vind Røgen ned over Dækket og skjuler det hele. Under Bolværket stiger Bundboblørne af Kølvet op til Scheldens Overflade, danser et Øjeblik rundt, udsender en liden Lugt, brister og forsvinder.

„Det er Grottevand, sagde Kriblekrable.“

Et sørt Skue; og just ikke til at faa Appetit af saa tidlig paa Dagen. Et sørt Liv, dette vort moderne. Gamle Evropa, hvor er Du bebyrdet, tæt bepakket; og hvor trangt dine Børn har ved at faa Vejret. Ikke saa snart er denne Emigrantdampers af Sigte, saa haler den næste hen paa Pladsen, og i Morgen gaar det videre i samme Spor. Og hvilke Skæbner rummer ikke en saa svømmende Trommesal, der drives over og igennem Oceanets Bølger, undertiden synker, og som oftest landsætter sin Fragt! Og hvor bliver hver enkelt af i denne Fragt? Hvor mange gaar under derovre mellem Maskinerne og de uhyre Sletter? Og hvor længe kan den nye Verden vedblive at tage Byrden af den gamles Skuldre? ...

Tys, det er uoverkommelige Spørgsmaal at faa besvarede. De faider kun for Brystet af den, der spørger. Man burde være Læge i vore Dage, for stedse rolig, uden at rabe Balancen, at kunne se af denne sociale Nød, Bleggheden, Kummeren, Svangerskabet, Forknytelsen, indskibe sig hver Dag, under Raahed eller Ligeegyldighed, imod en uvis Fremtid.

Men nu er man ikke Læge, og dog vil man gerne staa fast — paa den ene Side imod den Romantik, der lever af Lohengrin ved kunstigt Maanelys, og paa den anden Side imod Hospitalsrealismen, Overbefolkningsstatistiken, Kadaverlyriken og Ligvognsepopeen.

Kom, Antwerpen; Du stolte, rige, gamle, maleriske By. Du løfter dér foran mig dine takkede Gavle og dine Kirkespir op igennem en sølvhvid Dis af let, svagblaalig Røg. Ingen Fabrikker har Du, der spyer Sod og Sværte op gennem langhalsede Skorstene. Du har en Urskov af slanke Skibsmaster i dine store Dokker, som Napoleons Verdensgeni først fandt paa at grave. I disse Dokker rører sig et Liv af sundt menneskeligt Arbejde, en Sved, der bliver godt betalt, og som giver uhyre Renter. Du bellmanske By, hvor Livet rører sig baade efter og under Karnevalet med Drag af bredt, flamsk Lune, med Sang og Dans, Kvinkeleren og Drikofre ud og ind gennem de smaa, snevre Gaders utallige Værtshuse. Javist, det gaar paa sine Steder udenfor Grænsen af Gratiernes Spøg og Melikons Løjer; men selv Overskridelserne staa i naturligt Slægtskab til disse herlige Renaissancegyder, hvor hist Portalen af en straalende Kirke, her de mørke Mure af en gammel Borg viser sig for Øjet og peger hen imod Festlivets Skaher og Fortolker, Kæmpen Peter Poul Rubens. Antwerpen med din grovkornede, gemytlige flamske Middelklasse, med din rige, frisindede, kunstelskende Handelsstand, stærk ved sine Traditioner, ved sin politiske Indflydelse, sine Forbindelser over Oceanet ved Scheldens brede, farbare Landevej — jeg har fundet en Fredens Harmoni indenfor disse truende Fæstningsværker, midt under Kampen mod Klerikalismen; jeg har besøgt Dig fra Kælder til